

บทที่ 3

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการควบคุมฝูงชนและปราบจลาจล

3.1 การศึกษาเกี่ยวกับฝูงชน

ตามปกติการรวมตัวของฝูงชน อาทิ การเดินขบวน การชุมนุมประท้วงต่าง ๆ ตลอดจนการลุกลามรุนแรง ไปถึงการก่อการจลาจลนั้น จะไม่เกิดขึ้น โดยทันทีเหมือนอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ลักษณะภาพรวมโดยทั่วไปจะมีข่าวให้ทราบล่วงหน้าเป็นระยะ ๆ เป็นเวลาหลาย ๆ วัน มีลักษณะการดำเนินงานเป็นขั้นตอน สำนักวิชาการทางอาชญาวิทยาหลายกลุ่ม ได้จัดการรวมตัวของฝูงชน การชุมนุมประท้วงต่าง ๆ เป็นอาชญากรรมทางการเมือง (Political Crime) มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน มีศูนย์กลางการบัญชาการหรือกำหนดทิศทางการดำเนินการ มีการประสานงานแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มนั้น ๆ มีลักษณะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของบุคคล กลุ่ม เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพที่ได้รับ ยอมรับทางกฎหมายรัฐธรรมนูญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในลักษณะทั่วไป ในขั้นแรก ๆ ของการเรียกร้องจะสงบไม่ได้ดำเนินการอะไรมาก แต่ถ้าข้อเรียกร้องไม่บรรลุผลในวันต่อ ๆ มา ก็จะมีการรวมตัวมากขึ้น ข้อเรียกร้องหนักขึ้น เริ่มมีมาตรการ ในลักษณะข่มขู่และถ้าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมด้วยและมีปริมาณมากขึ้นย่อมแสดงหรือมีแนวโน้มว่าจะมีการรวมตัวครั้งใหญ่อย่างมีระบบ และอาจมีการเคลื่อนย้ายขบวน มีการขยายผลการรวมตัวของ

ฝูงชน ซึ่งเมื่อมีข่าวว่าจะมีการรวมตัวของประชาชนดังกล่าว จะด้วยเหตุผลประการใด ๆ ก็ตาม เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการควบคุมฝูงชนจะต้องเริ่มดำเนินการสืบสวนเบื้องต้นโดยทันที เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้ (จารวัช แสงทวีป, 2533 : 5)

1. เพื่อเตรียมกำลังของเจ้าหน้าที่ หน่วยควบคุมฝูงชนไว้รับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

2. เพื่อเข้าดำเนินการสลายกลุ่มชนเสียก่อนที่จะมีการรวมตัวกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งยากแก่การควบคุม

3. เพื่อให้ฝูงชนที่รวมตัวกันรู้ว่า การกระทำต่าง ๆ ของพวกเขาอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ จะได้ไม่กล้า หรือยับยั้งการลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมาย

3.1.1 ประเภทของฝูงชน

การแบ่งประเภทของฝูงชนนั้นนักวิชาการส่วนมากจะยอมรับการแบ่งตามสังคมวิทยา คือการแบ่งฝูงชนเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. Causal Crowd หมายถึงฝูงชนที่มารวมกันโดยไม่มีจุดหมายใดเฉพาะ แต่มีเพียงความสนใจชั่วคราวแล้วก็แยกย้ายกันไป เช่น เวลาเกิดอุบัติเหตุ

2. Conventional Crowd มีความหมายมากกว่าประเภทแรก เป็นฝูงชนที่มารวมกัน โดยอยู่ภายใต้สัญลักษณ์นิยม (Symbol) คือมีส่วนร่วมกันภายใต้

กฎเกณฑ์บางอย่าง เช่น การชมการแสดงหรือกีฬา โดยต้องมารวมกันตามวันเวลาที่กำหนดและบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันต้องปฏิบัติตาม เช่น นั่งตามเลขที่ การเชียร์ หรือชมเชยต่าง ๆ

3. Acting Crowd เป็นฝูงชนที่มีลักษณะระบอบทางอารมณ์ มีการแสดงออกในลักษณะที่รุนแรง ก้าวร้าว และมีการกระทำหรือพฤติกรรมในทางรุนแรงเชิงทำลาย เช่น การประท้วง การก่อการจลาจล

4. Expressive Crowd เป็นฝูงชนที่แสดงออกถึงอารมณ์ที่ตื่นเต้น สุกสนาน เช่น การปรมมือ การเต้นรำ ร้องเพลง อาจเรียกว่า Dancing crowd

ส่วน Turner & Killion ได้แบ่งประเภทของฝูงชนโดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการรวมตัวเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (Turner & Killion , 1979 :11)

1. ฝูงชนที่เน้นวัตถุประสงค์ส่วนตัว ได้แก่ ฝูงชนที่แตกตื่น (Panic) ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การตื่นเต้นของคนไทยที่นักมวยไทย ชื่อเขาทรายชกชนะ
2. ฝูงชนที่ผนึกกันแน่น และแสดงออกพร้อมทางด้านอารมณ์ มีลักษณะของความศรัทธา ได้แก่ ฝูงชนที่ชุมนุมกันตามพิธีกรรมทางศาสนา ฝูงชนในการสังสรรค์ต่าง ๆ
3. ฝูงชนที่ผนึกกันแน่น และปฏิบัติการเคลื่อนไหวเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างเสมอ ได้แก่ ฝูงชนที่ก่อการจลาจล เช่น การจลาจลระหว่างเชื้อชาติ สีผิว (Race Riot) ในที่ต่าง ๆ กันต่อต้านเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
4. ฝูงชนที่ผนึกกันแน่นและมีจุดหมายในการปฏิบัติการ ได้แก่ ฝูงชนแบบบ้าคลั่ง (Mob) เช่น การสร้างสถานการณ์ ณะรับบาป
5. ฝูงชนประเภทผสม คือมีลักษณะรวมกัน เช่น ในขณะที่ชุมนุมโดยสงบก็มีอีกกลุ่มก่อความวุ่นวายหรือฝูงชนแตกตื่นจากภัยไฟไหม้ แต่ก็มีฝูงชนมาคอยขโมยของ เป็นต้น

3.1.2 สาเหตุของการเข้าร่วมกับฝูงชน

สาเหตุของการที่ประชาชน หรือบุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกับฝูงชนนั้นว่าเกิดจากมูลเหตุจูงใจ Motive หลาย ๆ ประการ ได้แก่

1. การเข้าร่วมจากความตื่นเต้น ด้วยความบังเอิญ เช่น ฝูงชนประเภทแตกตื่น เมื่อเกิดไฟไหม้ เรือล่ม ตึกถล่ม

2. การเข้าร่วมจากเหตุแห่งความภักดีต่อกลุ่มหรือหมู่คณะ เช่น การเข้าร่วมชุมนุม ประท้วงต่าง ๆ แม้ว่าบางครั้ง ไม่มีเหตุผลสำหรับตนเอง

3. การเข้าร่วมเพราะความสนุกสนาน ส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษาวัยรุ่น

4. การเข้าร่วม เพราะได้รับการกระตุ้นทางอารมณ์ อันเป็นผลมาจากการระบอบทางอารมณ์ จนเกิดความรู้สึกว่าจะทนอยู่เฉยไม่ได้

5. การเข้าร่วม เพราะมีจุดหมายเพื่อการผสมโรง พวกนี้จะช่วยผลักดันให้เหตุการณ์เลวร้ายลง หรือลุกลาม เพื่อประโยชน์ของตนเอง เช่น พวกอันธพาล พวกโจร พวกนักการเมืองที่มีเป้าหมายแฝงเร้น

6. การเข้าร่วมโดยการถูกขู่ข่ม จะมีลักษณะของการวางแผนมาล่วงหน้าเพื่อสร้างความวุ่นวาย เช่น การทำให้ตนเองหรือพวกถูกรังแกในที่สาธารณะ เพื่อเรียกร้องให้คนสนใจ เห็นใจ และช่วยเหลือ เช่น การตะโกนว่าตำรวจทำร้ายประชาชน เป็นต้น

3.1.3 ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับฝูงชน

ฝูงชน (Crowd) เป็นศัพท์ทางสังคมวิทยา หมายถึงคนจำนวนหนึ่งซึ่งมารวมตัวกันในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยมีจุดหมาย (Goal) ของความตั้งใจร่วมกันมีความ

เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางจิตใจและพฤติกรรม บุคคลถ้าประกอบกับเป็นฝูงชนแล้วจะมีความใกล้ชิดกันมากทั้งทางร่างกายและจิตใจทันทีและอาจรู้จักกันมาก่อน ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าพฤติกรรมร่วมของฝูงชน หรือ พฤติกรรมฝูงชน (Crowd Behavior) ซึ่งเป็นรูปแบบพฤติกรรมร่วมที่มีความก้าวร้าวรุนแรง ทำแล้วมีอารมณ์ร่วมเมื่อเกิดขึ้นจะมีลักษณะเร่งด่วน มีการปฏิบัติการที่รุนแรงเนื่องจากมีความใกล้ชิดกันทางกายภาพ มีการเร้าอารมณ์เป็นวงจรทำให้เกิดการระบอบทางอารมณ์ ไม่มีเหตุผล ไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมืองเพราะฝูงชนไม่มีตัวตน (เมื่อสลายตัวไปแล้วก็ไม่ทราบว่ามีผู้ใดกระทำผิด) แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หากจับกุมก็ต้องจับทั้งหมด ดังนั้นผลการกระทำจึงไม่มีใครรับผิดชอบ บางครั้งจะบ้าคลั่ง ทำร้ายคนทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า LeBon นักจิตวิทยาสังคม ได้ศึกษาค้นคว้าพฤติกรรมร่วมของฝูงชน พบว่า "บุคคลใดก็ตามที่มาประกอบเข้าเป็นฝูงชนไม่ว่าจะมีแบบแผนการดำเนินชีวิตส่วนตัว อาชีพ นิสัยใจคอ หรือสติปัญญาเป็นอย่างไร คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันก็ตาม จะมีส่วนร่วมในอารมณ์ของฝูงชนนั้น ๆ" (ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงศ์ 2525 : 25) นั่นคือฝูงชนจะมีความเป็นเอกบุปทางใจจึงแสดงออก ที่เหมือนกันถึงอารมณ์ที่รุนแรงและไร้เหตุผล และเมื่อรวมตัวเป็นฝูงชนจะเกิดพฤติกรรมร่วมโดยทันที นอกจากนั้น จะพบว่าตัวการสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมร่วมก็คือ การระบอบทางอารมณ์ (Social Contagion) หมายถึง การมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมกัน หรือเรียกว่า Collective Mind ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแสดงออกของพฤติกรรมที่นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทางสังคม นอกเหนือจากกฎหมายจะมีลักษณะรุนแรง แต่การระบอบทางอารมณ์จะขึ้นอยู่กับลักษณะของฝูงชนว่าเป็นฝูงชนประเภทใด ถ้าเป็นฝูงชนประเภทการรวมตัวกันยามปกติ เช่น

การตุมหฺรสน การทำนริมฺงคฬพฤตริกรมร่วมกัคค็อการปรบม็อ โหรัองยินตี สนุกสนานเบ็นอาทอิ
 แด่พฤตริกรมร่วมท็เบ็นการร่วมตัวของฝูงชนท็มีเป้าหมาย จจะมีแบบแผนท็มีอิทธิพลต่อสังคมาจ
 สร่วางควมร่วนวาย รูปแบบพฤตริกรมร่วมท็มีรากฐานมาจากการระบาดทางอารมณัจะแสดงออก
 มาใน 2 ลักษณะ ค็อ

1. รูปแบบถาวร รุนแรง ตันเต็น ใต้แก่
 - 1.1 ฝูงชนท็บ้าคั้ง (Mob)
 - 1.2 การจลาจล (Riot)
 - 1.3 ฝูงชนท็แตกตัน ตกใจ (Panic)
 - 1.4 ฝูงชนท็ตันเต็น สนุกสนาน (Orgies)
2. รูปแบบสงบ ใต้แก่
 - 2.1 การเทอ (Fad)
 - 2.2 การเทอตามสมัย (Fashion)
 - 2.3 การคั้งไค้ (Crazy)
 - 2.4 การบ้าคั้ง (Mass Hysteria)

ลักษณะสำคัญของการระบาดทางอารมณัค็อ การท็ฝูงชนได้รับ หรืออยู่ใน
 สภาวะท็มีลักษณะ ดังนั้

1. ถูกชักจูงหรือแนะนำได้ง่าย (Suggestability) ค็อมีคนเข้าไปอยู่ใน
 ฝูงชนท็มีสภาวะร่วนวาย ลัสน คนจะขาดควมมั่นใจในสภานภาพของตนเอง จึงมีแนวโนมท็
 จะปฏิบัติตามคนในกลุ่มชนนั้เนเพราะมีความตึงเครียดทางอารมณัอยู่ด้วย ควมมีเหตุผลจึง

น้อยลง ขาดความสามารถในการไตร่ตรองแก้ไขสถานการณ์ เมื่อมีผู้มาชวนก็ปฏิบัติตาม โดยทันที

2. การกระตุ้นทางอารมณ์ (Stimulation) มีอิทธิพลอย่างมากโดยเฉพาะในสภาวะที่สับสนวุ่นวาย จะทำให้เกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางอารมณ์ที่พร้อมจะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่รุนแรง เพื่อเป็นการถ่ายทอดหรือปลดปล่อยอารมณ์ที่ตึงเครียดนั้น การเร้าอารมณ์จะเป็นการกระทำแบบวงจรรยวนไปย้อนมา ได้แก่

(ความรุนแรง I)	บุคคลที่ 1	บุคคลที่ 2	(ความรุนแรง II)
(ความรุนแรง III)	บุคคลที่ 2	บุคคลที่ 3	(ความรุนแรง IV)
(ความรุนแรง V)	บุคคลที่ 3	บุคคลที่ 1	(ความรุนแรง VI)

(จะเห็นว่า บุคคลที่ 1 ซึ่งเป็นคนเดียวกันและเป็นคนเริ่มต้นเร้าอารมณ์แต่บุคคลที่ 3 ย้อนกลับมาเร้าอารมณ์ บุคคลที่ 1 อัตราความรุนแรงเพิ่มจาก I เป็น VI)

3. และถ้าบุคคลที่ชุมนุมในฝูงชนมีวิถีชีวิต สถานภาพ อายุ การศึกษา อาชีพ ชนชั้นเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน การระบอบทางอารมณ์ก็จะมามีอิทธิพลมากขึ้นและรวดเร็ว

อาจกล่าวได้ว่าการระบอบทางอารมณ์เป็นสาเหตุหลักในการชุมนุมของฝูงชนที่

จะสามารถบอกแนวโน้มของความรุนแรงในการชุมนุมของฝูงชนได้ เนื่องจากการระบอบทางอารมณ์ทำให้เกิด เอกภาพทางใจ แก่ฝูงชน จึงสามารถผลักดันให้มีพฤติกรรมที่ไร้เหตุผล ก้าวร้าว รุนแรงได้ ทำให้กลุ่มคนขาดระเบียบวินัย ขาดการตระหนักถึงผิดชอบชั่วดี และเหตุผล ซึ่งถ้าสังคมนั้น ๆ มีการพัฒนาด้านสื่อสารคมนาคม (Mass Communication) แล้ว การระบอบทางอารมณ์จะยิ่งขยายผลตัวมันเองได้อย่างมีระบบและมีศักยภาพ จนยากที่จะควบคุมได้ เช่น โทรทัศน์ โทรทัศน์มือถือ วิทยุติดตามตัว โทรสาร ดาวเทียม เป็นต้น

3.1.4 ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการระบาดทางอารมณ์เพื่อการควบคุมฝูงชน
รูปแบบพื้นฐานหรือกระบวนการเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การมีอารมณ์ร่วมใน
การสร้างพฤติกรรมร่วมในฝูงชน ได้แก่

1. Milling หมายถึง พฤติกรรมของคนซึ่งอยู่ในสภาวะทางสังคมที่ขาดความ
แน่นอน มีลักษณะหงุดหงิด กระวนกระวาย ลุกลุกกลน ตื่นเต้น หวาดวิตกกังวล เปลี่ยนไป
เปลี่ยนมา เช่น การเดินไปเดินมาอย่างกระวนกระวายใจการสูบบุหรี่ติด ๆ กัน การนั่งใช้
ความคิดในฝูงชนนั้น Milling จะปรากฏในลักษณะที่ว่าจะเกิดอะไรต่อไป อาทิ การต่อ
รองจะเป็นอย่างไร ฝ่ายตรงข้ามจะยอมไหม ถ้าไม่ยอมจะเป็นอย่างไร เป็นต้น Milling
สามารถแสดงออกให้สังเกตเห็นได้ 2 แบบคือ

- 1) การเคลื่อนไหวทางร่างกาย เช่น การเคาะขวดเป็นจังหวะ การชู
มือเป็นระยะ เป็นต้น
- 2) การใช้คำพูด เริ่มจากการพูดคุยค่อย ๆ 2-3 คน แล้วมีการวิพากษ์
วิจารณ์ แล้วขยายผลไปเรื่อย ๆ จนแพร่กระจายทั้งฝูงชน และอาจจะใช้ประโยชน์จาก
Mass Communication ในการแพร่กระจายไป จนไม่สามารถควบคุมได้

2. Rumor หรือ ข่าวลือ เป็นรูปแบบของ Milling ที่ขยายผลยกระดับขึ้น
โดยอาศัยกระบวนการสื่อสารโทรคมนาคมช่วยด้วย เริ่มจากการแสดงออกของพฤติกรรม
โดยคำพูด ข่าวลือ หมายถึง เรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่เป็นที่ยืนยันได้ในข้อเท็จจริง จากปาก
ต่อปากไปเรื่อย ๆ ข่าวลือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง โดยเฉพาะในสังคมที่เจริญด้วยระบบ
ข่าวสาร โทรคมนาคม ข่าวลือทำให้เกิดความตึงเครียด ขาดสติ ขาดสำนึก ขาดเหตุผลไตร่

ตรง และแพร่กระจายเร็ว เช่น น้ำมันจะขึ้นราคา ผู้นำ....ถูกจับแล้ว เป็นต้น

3.1.5 การเกิดและลักษณะทั่วไปของพฤติกรรมฝูงชน

พฤติกรรมฝูงชนอาจเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะคือ

1. การเกิดขึ้นโดยปกติ ได้แก่ ฝูงชนยามสงบโดยทั่วไป ได้แก่ ผู้ดูผู้ฟัง เป็นพฤติกรรมฝูงชนที่อยู่ภายใต้บรรทัดฐานของสังคม เช่น ฝูงชนในโรงภาพยนตร์ โรงละคร สถานที่จัดแสดงดนตรี เป็นต้น

2. การเกิดขึ้นโดยบังเอิญ โดยไม่มีใครคาดหวังไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะมีลักษณะเกิดขึ้นแบบทันทีโดยไม่มีการวางแผน แต่บางกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถมองเห็นได้ล่วงหน้าหากวิเคราะห์เข้าใจ ทำนายล่วงหน้าและควบคุมได้

ลักษณะสำคัญของพฤติกรรมฝูงชน โดยทั่วไป ได้แก่

1. การดำรงอยู่ในระยะเวลาอันสั้น เพราะเกิดขึ้นแบบทันทีเพื่อตอบโต้ต่อสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น เมื่ออารมณ์ได้รับการตอบสนองเป็นที่พอใจ ก็จะสลายตัวไป

2. การไม่มีโครงสร้าง เพราะการรวมตัวของฝูงชนเกิดจากบุคคลที่มาจากที่ต่าง ๆ ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน มีประสบการณ์ และอาชีพที่ต่างกัน

3. จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมฝูงชนไม่มีความแน่นอน อาจจะมีมาก อาจจะมีน้อย

4. ไม่มีบรรทัดฐานทางสังคมชัดเจน เพราะสมาชิกจะถูกอิทธิพลของฝูงชนเข้าครอบงำให้แสดงออกในรูปแบบเดียวกัน เพื่อมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ร่วมกันและมีบรรทัดฐานของสังคมที่เกิดขึ้นภายหลัง

5. หัวหน้าจะเกิดขึ้นภายหลัง โดยไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น และคนในฝูงชนก็ยอมรับและปฏิบัติตาม เช่น การสังเียนชบวน การสังเียนชบวน การสังเียนให้ทำสิ่งต่าง ๆ

อาจกล่าวได้ว่า ฝูงชนและพฤติกรรมฝูงชน จะมีลักษณะเฉพาะ คือ

1. ไม่มีตัวตน (Anonymity) ฝูงชนจะไม่มีตัวตน เพราะประกอบด้วยคนจำนวนมาก และส่วนใหญ่ไม่รู้จักกัน เกิดขึ้นชั่วคราว การแสดงออกจะเป็นไปในรูปของกลุ่ม ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นภายหลังและอาจมีความขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคม

2. ไม่เจาะจงบุคคล (Impersonality) เมื่อแสดงออกทางฝูงชน จะมีลักษณะไม่สนใจตัวบุคคล รวมทั้งความรู้สึกส่วนบุคคลด้วยไม่คำนึงว่าฝ่ายตรงข้ามจะเป็นใคร คนดีหรือคนเลว หรือยามปกติอาจเป็นเพื่อนฝูง คนรู้จักกันและเมื่ออยู่ในฝูงชน การระบอบทางอารมณ์ก่อให้เกิดความรู้สึกตรงกันข้าม เช่น การจลาจล ความวุ่นวายจากการชุมนุม เป็นต้น

3. อยู่ในสภาวะที่ชักจูงง่าย (Suggestability) เนื่องจากมีลักษณะไว้วางใจโครงสร้าง และมีการระบอบทางอารมณ์ ไม่มีการกำหนดตัวหัวหน้านามาก่อน รูปแบบพฤติกรรมไม่มีทิศทางชัดเจน เพราะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

4. มีการระบอบทางอารมณ์ (Social Contagion) ซึ่งได้กล่าวแล้วข้างต้น โดยการระบอบทางอารมณ์นั้นสามารถชักจูง โน้มน้าวจิตใจคนมากขึ้น

3.1.6 สาเหตุของการเกิดฝูงชน

ส่วนมากที่คณะหรือชื่อเรียกหรือต่าง ๆ ของฝูงชนที่แสดงออกมาจะมีลักษณะที่อยู่ในสถานการณ์ปกติแล้วอาจจะถูกเก็บกดไว้ โดยข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคมแต่ในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้ง ที่คณะและพฤติกรรมที่ถูกเก็บกดไว้จะแสดงออกมาอย่างเต็มที่ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการเกิดฝูงชนก็คือ ความขัดแย้ง (Conflict) ซึ่งอาจจะเป็นความขัดแย้งทางความคิด ความขัดแย้งทาง วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งความขัดแย้งจะยังผลให้เกิดสภาวะที่เกิดการสลายตัวของกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานต่าง ๆ ซึ่งหน้าที่ของตำรวจในการควบคุมฝูงชนก็คือ การจัดการกับความขัดแย้งนั่นเอง ดังคำกล่าวของนักวิชาการ Richard P. Appelbaum ได้กล่าวว่า

.....ตำรวจถูกสร้างขึ้นมาเพื่อผลญกับความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม เมื่อความขัดแย้งสูงขึ้น ภาระหน้าที่ตำรวจก็สูงขึ้นตามไปด้วย (R.P. Appelbaum, 1976 : 30)

ความขัดแย้ง เกิดขึ้นได้ทุกขณะ ทุกเวลา และทุกสถานที่ ซึ่งจะยังมีมากในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนและกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาทางการเมืองหรือกำลังพัฒนาประชาธิปไตย ก็มักจะพบกับการชุมนุม การประท้วง การนัดหยุดงาน

(Strike) ต่าง ๆ ความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์เช่นมีคำกล่าวของนักวิชาการเกี่ยวกับความขัดแย้ง คือ ไอเซนสแตต (S.N. Eisenstadt) ได้กล่าวถึงความขัดแย้งว่า

เกิดมีเหตุสังคมน ความแตกร้างในสังคม และความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่ส่งผลให้เกิดขบวนการ

การการเรียกร้องต่าง ๆ ในสังคม.....(S.N. Eisenstadt 1976 : 39) หรือ

ฮันติงตัน (Samuel Huntington) ได้พบว่าขบวนการพัฒนาประเทศ

เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข (Instability) และสังคมที่กำลังพัฒนาจะมีสภาวะที่

เต็มไปด้วยความไม่สงบ (Disorder) (P.Samuel Huntington 1971 : 101)

นอกจากนั้นการพัฒนาทางการเมืองยังก่อให้เกิดความขัดแย้ง ได้ตลอดเวลาจากการเรียกร้อง และต่อรอง ทั้งในแง่เปิดเผยและไม่เปิดเผย คุณภาพ ความขัดแย้งจะพัฒนาไปในทางที่ลึกลับ สลับซับซ้อน

และเนื่องจากความขัดแย้งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการรวมตัวของฝูงชนและพฤติกรรมฝูงชน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจัดการกับความขัดแย้ง ได้ถูกต้อง จึงต้องมีความรู้เรื่องความขัดแย้งอย่างละเอียด เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาใช้ วิจารณ์ในการเข้าควบคุมสังคม เจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องให้ความสนใจกับความขัดแย้ง เป็นกรณีพิเศษ ความขัดแย้งสามารถพิจารณาได้ทั้งด้าน

ความขัดแย้งมีสาเหตุหลายประการ และหลายระดับอาจจะมาจากความต้องการที่แตกต่างกัน ความไม่สมหวัง ความกังวลบุคคลอื่น ๆ มีความรู้สึกบีบคั้นต่าง ๆ หรืออาจมาจากสาเหตุทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความต้องการของคนมีมากแตกต่างกันแต่ทรัพยากรมีความสามารถสนองตอบไม่เท่าเทียมกัน กลุ่มใดมีอิทธิพลมากกว่าก็จะได้ทรัพยากรมากกว่า หรือความขัดแย้งเรื่องสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ความขัดแย้งเรื่องสิทธิการครอบครองที่ดิน ความขัดแย้งความเชื่อเรื่องศาสนา หรืออาจจะเป็นการขัดแย้งทางการเมือง เช่น ความไม่เสมอภาค การไม่มีโอกาส ไม่มีสิทธิหรือไม่ได้เข้าร่วมในการตัดสินใจในการใช้อำนาจของรัฐ ความขัดแย้งเรื่องการแบ่งสรรอำนาจ การจัดสรรคุณค่าของรัฐ เป็นอาทิ จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งมีสาเหตุมาจากหลาย ๆ สาเหตุตั้งแต่รูปธรรมที่เห็น ได้จนถึงนามธรรมที่ยากแก่ความเข้าใจ

ขั้นตอนของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งมิได้เกิดขึ้นอย่าง โดดเดี่ยวและทันทีทันใด แต่มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มแรกไปจนจบ ความจริงความขัดแย้งต่าง ๆ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอนคือ (สมเกียรติ อัครวิมล, 2530 : 95)

1. ขั้นปองร้าย (Hostility)
2. ขั้นไม่พอใจ (Antagonistic)
3. ขั้นขัดแย้งเปิดเผย (Open - Conflict)

ในความขัดแย้งขั้นแรก คือขั้นปองร้าย หมายถึงความขัดแย้งที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องมีความรู้สึกปองร้าย ไม่พอใจอีกฝ่ายหนึ่ง โดยทั้ง 2 ฝ่าย ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเลย เช่น เกิดความรู้สึกขัดแย้งหรือปองร้ายต่อดำรงทั้ง ๆ ที่ไม่เคยสัมผัสดำรงโดยตรงแต่อย่างใด ขั้นต่อไปคือความขัดแย้งขั้นไม่พอใจ เป็นความไม่พอใจที่ผู้เกี่ยวข้องมีต่ออีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่ได้เริ่มมีความสัมพันธ์กันแล้ว เช่น การรับบริการแล้วเกิดความไม่พอใจต่อการให้บริการนั้น แต่ไม่แสดงความขัดแย้งออกมา ส่วนความขัดแย้งขั้นเปิดเผย คือเริ่มแสดงความไม่พอใจ และแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แสดงกิริยา วาจา พฤติกรรม ก้าวร้าว

ใช้พลังกำลังรุนแรง ในการเข้าจัดการกับความขัดแย้งในที่สุด

ประเภทความขัดแย้ง

ความขัดแย้งนอกจากจะสามารถแยกตามขั้นตอนแล้วยังแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งแบบจริงจัง (Realistic)
2. ความขัดแย้งจากอารมณ์ (Non-Realistic)

ความขัดแย้งแบบจริงจัง หมายถึงความขัดแย้งที่ฝ่ายซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้งนั้น ต่างก็มีเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งมีความขัดแย้งกันอยู่ โดย Coser ได้อธิบายไว้ว่า.....ความขัดแย้งแบบ Realistic คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากการไม่ได้มาซึ่งการเรียกร้องอะไรบางประการ และผู้เกี่ยวข้องคิดว่าจะมีโอกาสได้มาตามที่เรียกร้องหรือไม่..... เพราะความขัดแย้งในที่นี้จะหมายถึงวิธีการ (Means) ที่จะทำ ให้ได้มาซึ่งจุดประสงค์นั้น (Lervis Coser, 1956 : 48)

สำหรับความขัดแย้งจากอารมณ์ คือ ความขัดแย้งที่มีเป้าหมายอยู่ที่การได้แสดงออกด้วยความขัดแย้งนั้น ๆ เป็นความขัดแย้งที่ไม่ใช่ผลจากความต้องการโดยตรงจะมีเป้าหมายสำคัญที่การแสดงออกมากกว่า เช่น ความขัดแย้งในลักษณะเดิขบวนลักษณะการจลาจลมักเป็นการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความกดดันที่อาจมีสาเหตุมาจากบางสิ่งหรือหลายสิ่ง แล้วความขัดแย้งนั้นก็จะถูกระบายออกไปแต่ความขัดแย้งจริงจังนั้นจะไม่สลายไป แต่จะหมดไปก็ต่อเมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้าง ความสัมพันธ์ หน้าที่ต่าง ๆ ในโอกาสต่อไปในอนาคต.....ความขัดแย้งจากอารมณ์ที่เปี่ยมไปด้วยความกดดัน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการระบายออก.....จึงเป็นความขัดแย้งที่ควบคุมได้ยากกว่าความขัดแย้งแบบจริงจังเพราะความกดดันทางอารมณ์ ความก้าวร้าว มีลักษณะชักจูงได้ง่าย เพราะความกดดันนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ใด ๆ แต่มันสามารถหลุกหลามให้เกิดอุบัติเหตุทางสถานการณ์ได้ (Lervis Coser, 1956 : 49-50)

นอกจากนั้นนักวิชาการบางท่านยังพิจารณาความขัดแย้งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความขัดแย้งในลักษณะแนวนอน (Horizontal Conflict)
2. ความขัดแย้งในลักษณะแนวตั้ง (Vertical Conflict)

ตัวอย่างของความขัดแย้งแบบแนวนอน เช่น นักมวยที่ต่อสู้กันบนเวทีนักได้วาทที่ กำลัง ได้คารมกัน เป็นลักษณะความขัดแย้งบนภคตภา และมีส่วนช่วยพัฒนาสังคม ส่วนความขัดแย้งแบบแนวตั้ง เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า ต่างฝ่ายต่างมีความเห็นว่าฝ่ายตนถูก และไม่รับฟังเหตุผลของอีกฝ่ายจนเกิดเป็นความขัดแย้งความล้มพันธ์ของคู่กรณีจะมีลักษณะแตกหัก

นอกจากความขัดแย้งแล้ว สาเหตุของการเกิดฝูงชนและพฤติกรรมฝูงชนก็มีความสำคัญ ได้แก่ การชุมนุมเรียกร้องขอความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การให้ค่าแรง การประกันราคาพืชผล สาเหตุทางด้านศาสนา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามสาเหตุหลัก ๆ ที่สำคัญโดยทั่วไปก็คือความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น

3.1.7 ฝูงชนกับการโฆษณาชวนเชื่อ

การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) หมายถึง การกระจายความคิดเห็นเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจงใจ และมีวัตถุประสงค์ต้องการจะสร้างอิทธิพลเหนือทัศนคติ และความคิดเห็นของประชาชนในกลุ่ม ให้มีลักษณะเห็นคล้อยตามนักวิชาการบางท่านเห็นว่า เป็นการปลุกกระตม หรือปลุกปั่นและทำลายดุลยพินิจโดยเสรีของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาขายสินค้า หรือให้เชื่อในลัทธิการเมืองส่วนใหญ่จะดำเนินการไปภายใต้ขอบเขตของการปลุกปั่นยั่วยุทางอารมณ์ เป็นการเอาชนะจิตใจของประชาชน โดยประสิทธิภาพของการโฆษณาชวนเชื่อจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และลักษณะของประชากรที่เป็นเป้าหมายในการโฆษณาชวนเชื่อ

ลักษณะของการโฆษณาชวนเชื่อจะมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่แน่นอนและมีจุด
หมายในระยะสั้น และถูกกำหนดโดยสถานการณ์เป็นครั้งคราวไป โดยเฉพาะในการชุมนุม
ต่าง ๆ เทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อจะเป็นยุทธวิธีที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดความถาวรของการ
ชุมนุมและการรวมตัวของฝูงชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

วิธีการที่ใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อต่อฝูงชน

1. การเรียกร้องความสนใจ เพื่อให้เกิดความนิยมเอียง มุ่งสร้างทัศนคติที่มีลักษณะตรงข้ามกับคู่ต่อสู้ เช่น การเขียนข่าวให้ตื่นเต้นเกินจริง
2. การเอาเรื่องที่ต้องการโฆษณาชวนเชื่อ ไปผูกพันเชื่อมโยงกับสัญลักษณ์อันมีคุณค่าของสังคม เช่น การขายสินค้าประเภทไฟฟ้า แต่โฆษณาเกี่ยวกับแม่ลูกมีความรักความผูกพัน เป็นต้น
3. ไม่แสดงตัว และอำพรางจุดมุ่งหมายที่แท้จริงไว้ เช่น การมีองค์การหรือบริษัทบังหน้า
4. เร่งเร้าความกังวลทางจิตใจ ทำให้เกิดความหวาดวิตก เช่น โฆษณาขายยาเครื่องสำอาง
5. การแสดงกำลังหรือพลัง เป็นการอวดอ้าง เช่น จำนวนผู้ร่วมชุมนุมหรือการทำสถิติรายได้ สถิติคนสนใจ สถิติคนลงนามสนับสนุน
6. ตัดคู่แข่งชั้นนอกเช่น ยามคับขัน จะให้ข่าวสารด้านเดียว โดยไม่ต้องการให้มีการแข่งขันกันด้านการใช้วิจารณ์ญาณ
7. การใช้คำพูดที่ใส่อารมณ์และมีน้ำหนัก เช่น "สะอาดจนคุณดมความสะอาดได้" "สดชื่นเหมือนยืนอยู่บนเนินเขา"
8. การจูงใจ เป็นลักษณะทางจิตวิทยา คือการหว่านล้อมโน้มน้าวให้เชื่อตาม โดยมีเหตุผลประกอบ เช่น "เซลล์ชวนชิม" "เปปนิสตาร์"
9. เน้นความต้องการเฉพาะ เช่น "คนไม่สู้บพหรือยอมไม่สนใจเรื่องบพหรือ"
10. การตั้งข้อเท็จจริงที่เป็นคุณหรือเป็นประโยชน์มาตีแผ่

3.2 การควบคุมฝูงชน

การควบคุมฝูงชนนับเป็นการป้องกันอาชญากรรมประเภทหนึ่ง และเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของตำรวจ โดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ การแสดงออกโดยการชุมนุมเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องปกติและเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องบริการและดูแลให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย ไม่กระทบกระทั่งต่อสิทธิเสรีภาพบุคคลอื่น ๆ การควบคุมฝูงชนจะกระทำได้ดีมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของตำรวจที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ว่ามีขอบเขตและหน้าที่อย่างไรบ้าง และการควบคุมฝูงชนนั้นอยู่ในงานส่วนใด
2. ทฤษฎีและแนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมเพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการป้องกันอาชญากรรม ตลอดจนยุทธวิธีในแต่ละกลุ่มแนวคิด เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้
3. การบริหารงานของตำรวจ เพื่อจะได้ทราบว่ามิโครงสร้างลักษณะการบริหารอย่างไรการบริหารและการควบคุมฝูงชนจะเป็นไปในแนวทางใด
4. นโยบายของกรมตำรวจ เพื่อจะได้พิจารณาว่ากรมตำรวจและรัฐบาลมีนโยบายต่อกลุ่มชนนี้อย่างไร เพื่อจะได้ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง
5. ลักษณะของตำรวจในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อปรับใช้ในแต่ละสถานการณ์ของการ

ควบคุมฝูงชน

6. การใช้วิจารณญาณของตำรวจ ว่ามีที่มาอย่างไร มีที่ประเภท และจะใช้วิจารณญาณแบบใด ในสถานการณ์ใด ในการควบคุมฝูงชน

7. ความรู้เกี่ยวกับฝูงชน ว่ามีสาเหตุของการรวมตัวอย่างไร ปัจจัยใดที่สำคัญก่อให้เกิดการระบาดทางอารมณ์ จนก่อให้เกิดลักษณะพฤติกรรมฝูงชนขึ้น ฝูงชนเกิดขึ้นด้วยเหตุใด

ความขัดแย้งเป็นอย่างไร มีที่ชนิด ที่ประเภท ผู้ชนมีที่ประเภทแต่ละประเภทมีมูลเหตุของการเข้าร่วมผู้ชนอย่างไร

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้ชนข้างต้นแล้ว จะพบว่าการควบคุมผู้ชนกระทำได้อย่างไร ในทางปฏิบัติต้องใช้ความพยายาม ความอดทนและความรู้ด้านต่าง ๆ มาประยุกต์กันอย่างมาก แต่กระนั้นยังพบว่าในหลาย ๆ สังคมก็ควบคุมได้ระดับหนึ่ง ซึ่งพบว่ามี การบาดเจ็บ ทำร้ายร่างกาย หรือถึงแก่ชีวิตและสูญเสียทรัพย์สินจำนวนมาก และในบางขณะ บางสังคมยังก่อให้เกิดบาดแผลทางจิตใจในสังคมอีกด้วย สาเหตุสำคัญสืบเนื่องมาจากธรรมชาติ เฉพาะของผู้ชนที่เกิดขึ้นโดยทันทีทันใด มีลักษณะที่ก้าวร้าว รุนแรง แข็งทื่อทำลาย มีความตึงเครียด และมีการระบอบทางอารมณ์ จนสามารถมีอิทธิพลทำให้ขาดเหตุผล ไม่คำนึงถึงบรรทัดฐาน กฎหมาย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมในยามปกติ ดังนั้นในบางประเทศจึงมีการห้ามไม่ให้มีการ ชุมนุมกันเกินกว่า 2 - 3 คนขึ้นไป ในยามที่ประเทศต้องการความสงบ

นอกจาก 7 ประการข้างต้นแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่อง การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) อีกส่วนหนึ่งด้วย จึงจะช่วยให้การใช้ดุลยพินิจ ในการควบคุมผู้ชนครอบคลุมมากขึ้น

การควบคุมผู้ชนสามารถกระทำได้หลายวิธี ดังนี้

3.2.1 การควบคุมโดยความต้องการทางอารมณ์ของสมาชิก (Emotional Needs of Members)

การควบคุมโดยความต้องการทางอารมณ์ของสมาชิก หมายถึงสมาชิก ที่เข้าร่วมในผู้ชนไม่เกิดอารมณ์ร่วมกับผู้ชน ทั้งนี้ เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับวิธีการของการ ประท้วงหรือเรียกร้องของผู้ชน หรือมองเห็นว่าการกระทำของผู้ชนนั้นขัดกับผลประโยชน์ของตน หรือการกระทำของผู้ชนนั้นกระทำไปเพื่อตนเอง เช่น การรวมเป็นผู้ชนแล้วมีการพูด

กระตุ้นให้เกิดความภักดีต่อกลุ่ม เรียกร้องความซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม แต่ถ้าไม่มีอารมณ์ร่วมก็จะอยู่รอบนอกดูเหตุการณ์อยู่ห่าง ๆ ในฝูงชนก็จะมีแต่แกนกลางพยายามถึงคนเข้าไปสู่ข้างใน เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องมียุทธวิธีเพื่อตัดโอกาสหรือทำตนเองให้เป็นอุปสรรคต่อการเกิดอารมณ์ร่วมของฝูงชน

3.2.2 การควบคุมโดยจารีตของสมาชิก (Mores of the Members)

ควบคุมโดยจารีตของสมาชิก ในพฤติกรรมฝูงชน อาจมีการเสนอแนะ เรียกร้องชักจูงในการกระทำพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งบางครั้งอาจขัดต่อจารีตความเชื่อที่ผู้ร่วมฝูงชนนับถืออยู่ สมาชิกผู้ยึดมั่นก็จะมีกระทำและจะนำตัวเองออกห่าง เช่น การรุมประช้ำทัณฑ์ การตำหนิเจ้าหน้าที่ การขว้างปาสิ่งของ การนัดหยุดงานของรัฐวิสาหกิจใหญ่ ๆ

3.2.3 ผู้นำหรือหัวหน้าของฝูงชน (Crowd Leadership)

ผู้นำหรือหัวหน้าของฝูงชน โดยลักษณะความเป็นผู้นำจะมีอิทธิพลโดยตรงอย่างมากต่อการเกิดพฤติกรรมฝูงชน ตัวผู้นำที่มีศีลธรรม เข้าใจสถานการณ์จะสามารถหยุดฝูงชนที่บางคลังได้ โดยการเตือนสติให้คิดถึงศาสนาหรือสิ่งที่ตนนับถือ เพราะในฝูงชนบางครั้งสถานการณ์มีความสับสนวุ่นวายฝูงชนอยู่ในความคับแคบใจ และเนื่องจากฝูงชนไม่มีโครงสร้าง ไม่มีผู้นำล่วงหน้า การมีผู้นำจึงมีความสำคัญ ลักษณะผู้นำจะเกิดจากบุคคลที่ออกคำสั่งคนแรก มีลักษณะดี มั่นคง ฝูงชนก็จะยอมรับทันที

ลักษณะทั่วไปของผู้นำฝูงชน ได้แก่

- 1) การที่มีความสามารถเข้ากับกลุ่มได้ดี มีบุคลิกดี พูดจาดี เหตุผล
- 2) สามารถสร้างความตึงเครียดและความกดดันทางอารมณ์ให้แก่ฝูงชนได้
- 3) เป็นผู้มีความสามารถในการเสนอแนะแนวทางในยามคับขัน
- 4) เป็นผู้ตัดสินใจในชววน กลุ่ม จึงมีความสำคัญมากต่อการที่จะขยายหรือสลาย

ฝูงชน

3.2.4 การควบคุมจากภายนอก (External Control)

การควบคุมจากภายนอก ได้แก่ การควบคุมด้วยการพยายามดึงสิ่งยึดเหนี่ยว (Loss of Cohesion) เช่น การดึงตัวหัวหน้าออกไปก่อนจะรวมพลังกันแน่น พยายามแยกฝูงชนเป็นหน่วยย่อย ๆ เพื่อลดการระบาดทางอารมณ์ สร้างความตกใจ หวาดวิตก ในฝูงชนเพื่อจะได้แตกแยกและสลายตัว

ควบคุมโดยการเข้าแทรกแซง (Intervention) เช่น การใช้กำลังตำรวจทหาร การแทรกแซงทางอารมณ์ไม่ให้เกิดอารมณ์ร่วม ด้วยการสร้างจุดสนใจหลาย ๆ จุด จนจิตวิทยาจากกลุ่มหมดพลังลง

ควบคุมไม่ให้ฝูงชนมีวัตถุประสงค์เดียว โดยการสร้างความสนใจต่าง ๆ เช่น ข้าวลือ โฆษณาชวนเชื่อ เป็นต้น

3.3 การใช้กฎหมายในการควบคุมฝูงชน

3.3.1 การก่อกองจลาจลนั้นมีกฎหมายอันอาจเกี่ยวข้องและอาจกำหนดความผิดได้ แต่ข้อสำคัญ การที่จะเป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตราหนึ่งมาตราใดนั้น ผู้กระทำจะต้องมีเจตนากระทำความผิดเสียก่อน และอาจต้องมีเจตนาพิเศษต้องการให้บรรลุผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดเจตนาพิเศษไว้ในมาตรานั้น ๆ

เมื่อเริ่มมีการปลุกกระดม โฆษณาชวนเชื่อ ให้ประชาชนรวมตัวกันก่อการจลาจล ผู้ที่เป็นหัวหน้าในการปลุกกระดมอาจมีความผิดดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 113 ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่ขู่จะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

- (1) ล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ
- (2) ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร หรืออำนาจตุลาการแห่งรัฐธรรมนูญ

หรือให้ใช้อำนาจดังกล่าวแล้วไม่ได้ หรือ

(3) แบ่งแยกราชอาณาจักร หรือ ยึดอำนาจปกครองในส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งราชอาณาจักร

ผู้ใดกระทำความผิดฐานเป็นกบฏ ต้องระวางโทษ ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 114 ผู้ใดละสมกำลังพลหรืออาวุธตระเตรียมการอื่นใดหรือ สมคบกัน เพื่อเป็นกบฏหรือกระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนของแผนการเพื่อเป็นกบฏ หรือยุยงราษฎรให้เป็นกบฏ หรือรู้ว่ามีผู้จะเป็นกบฏแล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 115 ผู้ใดยุยงทหารหรือตำรวจให้ทมิราชการ ให้ละเลยไม่กระทำการตามหน้าที่ หรือให้ก่อการกำเริบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 ผู้ใดกระทำให้ปรากฏต่อประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใดมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็น หรือติชม โดยสุจริต

(1) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน หรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย

(2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร

(3) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน เจ็ดปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 117 ผู้ใดยุยงหรือจัดให้เกิดการร่วมกันหยุดงาน การร่วมกันเปิดงาน งตจ้าง หรือการร่วมกันไม่ยอมค้าขาย หรือติดต่อทางธุรกิจ กับบุคคล

ใด ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดิน เพื่อบังคับรัฐบาล หรือเพื่อข่มขู่ประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน เจ็ดปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดทราบความมุ่งหมายดังกล่าว และเข้ามีส่วน หรือเข้าช่วยในการร่วมกันหยุดงาน การร่วมกันปิดงาน งดจ้าง หรือการร่วมกัน ไม่ยอมค้าขายหรือติดต่อทางธุรกิจกับบุคคลใด ๆ นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามปี หรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดทราบความความมุ่งหมายดังกล่าว และใช้กำลังประทุษร้ายขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายหรือทำให้หวาดกลัวประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลเข้ามีส่วนเข้าช่วยในการร่วมกันหยุดงาน การร่วมกันปิดงาน งดจ้าง หรือการร่วมกัน ไม่ยอมค้าขายหรือติดต่อทางธุรกิจบุคคลใด ๆ นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 215 ผู้ใดมีว่สมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้หน้าที่สั่งการ ในการกระทำความผิดนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

และในการปลุกกระตมณนั้นผู้ตปลุกกระตมณอาจมีความผิด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 216 เมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้ผู้ที่มีว่สม เพื่อกกระทำ ความผิดตามมาตรา 215 ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งจำ

ทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ถูกกระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนต์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียงหรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 384 ผู้ใดแก่งเล้าความเท็จให้เลื่องลือจนเป็นเหตุให้ประชาชนตื่นตกใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกิน หนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.3.2 ในการชุมนุมกันผู้เข้าร่วมชุมนุมอาจมีความผิด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 117 วรรค 2

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 215 วรรค 1 และวรรค 2

การชุมนุมกันอาจเกิดกรณีใช้ฉิวการจรรยาจร สถานที่ราชการ หรือทางสาธารณะก็อาจมีความผิด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 385 ผู้ใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายกีดขวางทางสาธารณะ จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร โดยวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือโดยกระทำการด้วยประการอื่นใด ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท

3.3.3 ในการก่อการจลาจล กรณีที่ไม่สามารถควบคุมให้ฝูงชนชุมนุมกันโดยสงบ และมีการกระทำของฝูงชนที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ผู้กระทำก็อาจมีความผิด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 217 ผู้ใดวางเพลิงเผาทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 218 ผู้ใดวางเพลิงเผาทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- (1) โรงเรือน เรือ หรือพาหนะที่คนอยู่อาศัย
- (2) โรงเรือน เรือ หรือแพอันเป็นที่เก็บหรือที่ทำสินค้า
- (3) โรงมหรสพ หรือสถานที่ประชุม
- (4) โรงเรือนอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน เป็นสาธารณะสถานหรือเป็นที่

สำหรับประกอบพิธีกรรมตามศาสนา

(5) สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน หรือที่จอดรถหรือเรื่องสาธารณะ

(6) เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ อันมีระวางตั้งแต่ 5 ตันขึ้นไป อากาศยานหรือรถไฟที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ ต้องระวางโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 219 ผู้ใดตระเตรียมเพื่อกระทำความผิดดังกล่าว

ในมาตรา 217 หรือมาตรา 218 ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับได้พยายามกระทำความผิดนั้น ๆ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 221 ผู้ใดทำให้เกิดระเบิดจนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน เจ็ดปีและปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 222 ผู้ใดกระทำให้เกิดระเบิดจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินดังกล่าวในมาตรา 217 มาตรา 218 ต้องระวางโทษตั้งทัณฑ์หวัดไว้ใน

มาตรา นั้น ๆ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 224 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา 217 มาตรา 218 มาตรา 221 มาตรา 222 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิด ระวังโทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัสผู้กระทำความผิด ระวังโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ สิบปีถึงยี่สิบปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 229 ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ให้ทาง สาธารณะ ประตุน้ำ ทำนบ เขื่อน อันเป็นส่วนของทางสาธารณะ หรือที่ชั้นลงของอากาศยาน อยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจรต้องระวังโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 230 ผู้ใดเอาสิ่งใด ๆ กีดขวางทางรถไฟหรือ ทางรถราง ทำให้รางรถไฟ หรือรางรถรางหลุด หลวม หรือเคลื่อนที่จากที่หรือกระทำแก่ เครื่องสัญญาณจนน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การเดินรถไฟ หรือรถรางต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่ หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 238 ถ้าการกระทำความผิดมาตรา 226 ถึง มาตรา 237 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิด ระวังโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิด ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่ สิบพันบาทถึงสองหมื่นบาท

3.3.4 ถ้าการก่อการจลาจลของผู้ใช้แรงงานได้กระทำในโรงงาน และการ

กระทำนั้นทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ผู้กระทำความผิดมีความผิด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 358 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ของผู้อื่น หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของร่วมกันอยู่ด้วยนั้น ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำให้เสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 359 ถ้าการกระทำความผิดมาตรา 358 ได้กระทำต่อ

- (1) เครื่องกล หรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม
- (2) ปรุสัตว์
- (3) ยวดยาน หรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ หรือในการประกอบกิจการ หรืออุตสาหกรรม
- (4) พืช หรือพืชผลของกสิกร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 360 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณะประโยชน์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.3.5 การก่อการจลาจล ถ้าเหตุการณ์ได้ลุกลามรุนแรงขึ้นถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของผู้อื่นก็อาจมีความผิด

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 อนุ 2 และ อนุ 3 ผู้ใด

- (1)

(2) ถ้าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่

(3) ถ้าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้น กระทำการตามหน้าที่ หรือ เพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วย หรือ ได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วต้องระวางโทษ ประหารชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 290 ผู้ใดมิได้เจตนาฆ่าแต่ได้ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สามปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใด ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 289 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สามปีถึงยี่สิบปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 294 ผู้ใดเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ระหว่างบุคคล ตั้งแต่สามคนขึ้นไป และบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการนั้นหรือไม่ ถึงแก่ความตาย โดยการกระทำชุลมุนต่อสู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้นั้นแสดงได้ว่าได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้ นั้น หรือ เพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้นั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 296 ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใด ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 289 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามปีหรือปรับไม่เกิน หกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายจน
เป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หกเดือนถึงสิบปี

อันตรายสาหัสนั้น คือ

- (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท
- (2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
- (3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด
- (4) หน้ำเสียโฉมอย่างติดตัว
- (5) แห้งลูก
- (6) จิตพิการอย่างติดตัว
- (7) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต
- (8) ทุพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุข เวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประ

กอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้ เกินกว่ายี่สิบวัน

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 298 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ถ้าความผิด
นั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใด ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา. 289 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่
สองปีถึงสิบปี

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 299 ผู้ใดเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้ระหว่าง
บุคคลนั้นตั้งแต่สามคนขึ้นไป และบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้าร่วมในการนั้นหรือไม่
รับอันตรายสาหัส โดยการกระทำในการชุมนุมต่อสู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี
หรือปรับไม่เกิน สองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้เข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้นั้นแสดงได้ว่า ได้กระทำเพื่อห้ามการชุมนุมต่อสู้
หรือเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 391 ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกิน หนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.3.6 ในกรณีที่เจ้าพนักงานเข้าดำเนินการกับผู้ก่อมลภาวะ ถ้าผู้ที่ไม่เชื่อฟังเจ้าพนักงานหรือต่อสู้ขัดขวางอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 216

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 136 ผู้ใดทุหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือ เพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับไม่เกิน สองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 138 ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน สองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการต่อสู้หรือขัดขวางนั้นได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือชู้เชียวว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 139 ผู้ใดข่มขู่เจ้าพนักงานให้ปฏิบัติอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่ โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือชู้เชียวว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดพันบาท

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 140 ถ้าความผิดมาตรา 138 วรรคสอง หรือ มาตรา 139 ได้กระทำโดยมี หรือใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์หรือช่องโหว่ ไม่ว่าจะอัยย์หรือช่องโหว่นั้นจะมีอยู่

หรือไม่ ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันถึงสองหมื่นบาท
ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำโดยมี หรือใช้อาวุธปืน หรือวัตถุระเบิด ผู้กระ
ทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนกึ่งหนึ่ง

3.4 การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมฝูงชนและปราบปรามการจลาจล

3.4.1 การดำเนินการขั้นต้นในการควบคุมฝูงชนและปราบปรามการจลาจล

การจลาจลนั้นมักจะ ไม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นับพลัน แต่จะมีลำดับขั้น
ตอนของการเกิดเหตุ ดังนี้

1.1 มีข้อขัดแย้งที่ยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขให้ลุล่วงเรียบร้อยไป
ได้ในทันที กลุ่มคนที่รู้สึกตัวว่าเสียเปรียบ ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเห็นสิ่งที่ตนเองมองว่า
เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง อาจรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนตั้งข้อเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ

1.2 การเรียกร้องของกลุ่มคนดังกล่าวอาจมีคนเห็นด้วยจำนวนมาก ซึ่ง
เหตุผลในการเห็นด้วยอาจจะ เป็นเพราะตนเองมีประโยชน์เกี่ยวข้องด้วย หรือได้รับการปลุก
ระดมจนมีความเห็นคล้อยตามก็ได้ เมื่อคนที่เห็นด้วยจำนวนมากนั้น เข้ามารวมตัวกับกลุ่มคนที่
เรียกร้องทำให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น เรียกคนจำนวนมากนี้ว่า ฝูงชน

1.3 จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับข่าว ทำหน้าที่ประมวลข่าวสารที่ได้รับมา
เสนอผู้บังคับ โดยเฉพาะในข่าวเกี่ยวกับเหตุจลาจล เช่น ข่าวลือ ข่าวที่ได้มาจากการปฏิบัติ
การชุมนุมสัมพันธ์ ข่าวจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี
แฟล็กซ์ โทรศัพท์ วิทยุสมัครเล่น เป็นต้น เมื่อมีข่าวซึ่งประมวลได้ความว่าน่าจะเกิดรวมตัว
ของฝูงชนก่อการจลาจลได้ เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการสืบสวน จากข้อมูลที่ควรรักษาโดยวัตถุ
ประสงค์ในการสืบสวนนั้นกระทำเพื่อให้เกิดผลดังนี้

1) เข้าดำเนินการช่วยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของฝูงชนให้สำเร็จลุล่วง เพื่อให้ ฝูงชนคลายตัวเสียก่อนจะรวมตัวกันเป็นจำนวนมาก

2) เพื่อให้ฝูงชนที่รวมตัวกันรู้ตัวว่ากระทำของเขานั้น อยู่ในสายตาเจ้าหน้าที่ตลอด

เวลา เพื่อให้ฝูงชนนั้นจะได้ไม่ลงมือกระทำผิดกฎหมาย

3) ถ้าไม่สามารถช่วยดำเนินการตามข้อ 1 ได้ก็จะเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจากการสืบสวน ใช้วางแผนเพื่อปราบปรามจลาจลต่อไป

3.4.2 ชนิดของฝูงชน

จะต้องสืบสวนให้ทราบว่าการชุมนุมของฝูงชนนั้นเป็นชนกลุ่มใด เช่น ถ้าเป็นชนชั้นผู้ใช้แรงงานคาดว่าจะมีความรุนแรง การเจรจาด้วยเหตุผลอาจไม่ได้รับการยอมรับจากฝูงชน ผู้ใช้แรงงานนั้นมักจะให้ความเชื่อถือในตัวผู้นำของเขาสูง ดังนั้นแนวทางการสลายฝูงชนน่าจะทำได้โดยหาข้อตกลงให้หัวหน้าของเขายอมรับ แต่ถ้าฝูงชนที่ก่อความวุ่นวายเป็นปัญญาชนในกลุ่มของเขาเอง อาจกระทำไม่รุนแรง แต่กลุ่มของคนพวกนี้มักจะสามารถสูงในการใช้ศิลปะการพูดจูงใจให้คนอื่นคล้อยตาม เห็นด้วย และสามารถรวมตัวกันจำนวนมาก ซึ่งอาจเป็นเหตุจลาจลใหญ่โตได้ การสลายฝูงชนนั้นอาจทำได้โดยใช้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการพูดซึ่งต้องมีข้อมูล เหตุผลมาหักล้างทำลายความน่าเชื่อถือของผู้ปลุกกระดม หรือใช้กำลังเจ้าหน้าที่ที่ประชาสัมพันธ์สกัดกั้นไม่ให้ฝูงชนมารวมตัวกัน ณ ที่ปลุกกระดม

3.4.3 จำนวนของฝูงชนที่จะเข้าร่วมก่อความวุ่นวาย

ในขณะที่ทำการสืบสวนนี้ยังไม่มียุทธศาสตร์มารวมตัวกันจริง ๆ ฉะนั้น การศึกษาในข้อนี้จึงเป็นการประมาณจาก ข้อมูลอื่น ๆ เช่น สาเหตุที่ประชาชนทั่วไปเกี่ยวข้องกับด้วยหรือไม่ ถ้าสาเหตุนั้นมีคนจำนวนน้อยได้รับผลกระทบหรือเกี่ยวข้องอยู่กับน่าเชื่อว่าจะมีคนมารวมตัวกันจำนวน ไม่มากนัก แต่ทั้งนี้ก็ต้องดูที่ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจมีสมัครพรรคพวกมาก หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งมีความต้องการที่จะเอาชนะอย่างจริงจังประกอบทั้งตนเองมีอิทธิพลทางการเงินสูง ซึ่งอาจใช้จางวานได้ ก็อาจมีฝูงชนมาร่วมด้วยจำนวนมากก็ได้ซึ่งในการแก้ไขปัญหาจำนวนของฝูงชนนั้น ถ้าปรากฏว่าสาเหตุนั้นฝูงชนไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งเขาไม่สามารถแก้ไขโดยวิธีอื่นได้ก็น่าเชื่อว่าฝูงชนคงจะมารวมตัวกันมาก โดยเจ้าหน้าที่ไม่สามารถยับยั้งห้ามปรามได้ แต่ก็อาจร้องขอหรือแทรกตัวเข้าไปเป็นผู้นำกลุ่มย่อยคอยชักนำไม่ให้กระทำผิดกฎหมายได้

3.4.4 หัวหน้า

การสืบค้นหาตัวหัวหน้านั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความระมัดระวังพอสมควร เพราะหัวหน้าบางคนนั้นอาจปรากฏตัวอย่างเปิดเผยแสดงให้รู้ทั่วกันว่าเป็นหัวหน้า แต่บางครั้งตัวหัวหน้านั้นอาจเป็นนายทุนชักใยอยู่เบื้องหลัง ส่วนผู้ที่ออกมาปรากฏตัวแสดงตนว่าเป็นหัวหน้า อาจเป็นคนที่ถูกเชิดอยู่ก็ได้ ตัวหัวหน้านี้มีความสำคัญมาก เพราะบางครั้งเมื่อตัดตัวหัวหน้าออกไปจะทำให้ฝูงชนขาดการส่งกำลังบำรุงอาจเลิกการชุมนุมกันได้ และบางครั้งตัวหัวหน้าอาจเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเชื่อถือมาก ถ้าหัวหน้าดังกล่าวนี้แสดงตนว่าเป็นผู้นำประชาชนที่ให้ความเชื่อถือก็จะมารวมตัวกันจำนวนมาก วิธีปฏิบัติในการสลายฝูงชนเมื่อรู้ตัวหัวหน้าแล้ว เจ้าหน้าที่อาจจับกุมเมื่อหัวหน้ากระทำผิดกฎหมายเพื่อตัดโอกาสไม่ให้ดำเนินการปลุกระดมต่อ หรือส่งเจ้าหน้าที่ติดตามความเคลื่อนไหวของฝูงชนที่จะก่อความวุ่นวาย เพราะหัวหน้าจะเป็นผู้วางแผนชักชวนเกลี้ยกล่อมฝูงชน การติดตามความเคลื่อนไหว โดยเปิดเผยของเจ้าหน้าที่จะทำให้หัวหน้าหวาดเกรง กลัวถูกจับกุม ไม่กล้าทำอะไรมากนัก อาจต้องเลิกแผนการปลุกระดมก็ได้

3.4.5 ความประพฤติกของฝูงชนที่ก่อความวุ่นวาย

ในการรวมตัวของฝูงชนนั้น บางครั้งฝูงชนอาจต้องการเพียงแต่จะเรียกร้องให้แก้ไขสิ่งที่เขากำลังได้รับความเดือดร้อนอยู่เท่านั้น ไม่ได้ประสงค์จะก่อความวุ่นวาย ซึ่ง

กรณีนี้ฝูงชนก็จะรวมตัวกันโดยสงบ การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ก็เพียงแต่รักษาความสงบเรียบร้อยเท่านั้น แต่บางครั้งผู้นำของฝูงชนมีความประสงค์ให้เกิดความวุ่นวาย เพื่อประโยชน์อย่างอื่นจึงอาจปลุกกระตมยั่วให้ฝูงชนเกิดอารมณ์โกรธแค้นบ้างก็ได้ หรือแม้แต่บางครั้งอาจไม่มีความประสงค์ถึงขั้นจะก่อเหตุวุ่นวายแต่เพียงเพื่อต้องการให้ฝูงชนรวมตัวกันอยู่ต่อไป ก็อาจเลี้ยงสุรา หรือของกินเมา ซึ่งเมื่อฝูงชนมีอาการเมาจะไม่สามารถควบคุมสติยั้งคิดก็จะก่อเหตุรุนแรงขึ้นได้ ฉะนั้น การสืบสวนในเรื่องนี้เมื่อทราบว่ามีแนวโน้มว่าฝูงชนจะก่อเหตุรุนแรงจะต้องเตรียมกำลัง เครื่องมือ และยุทธวิธีที่จะรับมือกับฝูงชนที่ก่อเหตุ

3.4.6 ความรู้สึกของประชาชนทั่วไปที่มีต่อฝูงชนที่ก่อความไม่สงบ

ดังที่ได้กล่าวแต่แรกแล้วว่า ในการสืบสวนนั้นยัง ไม่มีเหตุฝูงชนรวมตัวกันจริง ๆ ดังนั้น การสืบสวนในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ต้องคาดการณ์จากเหตุผล ที่น่าจะเป็นไปได้ แต่อาจใช้วิธีสัมผัสตัวอย่างจากกลุ่มคนหลายอาชีพ หรือจากสื่อมวลชนที่ออกข่าวว่าเห็นด้วยหรือไม่กับการรวมตัวของฝูงชน เพราะส่วนใหญ่ประชาชนทั่วไปให้ความเชื่อถือกับการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เคเบิลทีวี หรือโทรทัศน์ข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับการคาดการณ์ความรู้สึกของประชาชนก็คือสาเหตุ เพราะถ้าสาเหตุเป็นเรื่องของผลประโยชน์คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือเป็นเรื่องอยู่ในวงจำกัด พวกใดพวกหนึ่งก็ตาม ประชาชนทั่วไปมักไม่ให้ความสนใจและมักจะมองว่าการรวมตัวของฝูงชนเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและไม่เห็นด้วย แต่ในทางตรงข้ามถ้าเรื่องนั้นเป็นสาเหตุที่กระทบกระเทือนต่อคนส่วนใหญ่ หรือเห็นว่าเป็นเรื่องของการข่มเหงรังแก ผู้ที่ตัวงกว่าแล้ว ประชาชนก็จะมองว่าเป็นเรื่องสมควรที่มีการรวมตัวของฝูงชนและอาจเข้าร่วมสนับสนุนด้วยความรู้สึกของประชาชนทั่วไปว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับฝูงชนที่มีความสำคัญมาก เพราะถ้าประชาชนทั่วไปเห็นด้วยกับฝูงชน แต่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการปราบปรามฝูงชนอย่างเฉียบขาดก็อาจทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมกันฝูงชนต่อต้านเจ้าหน้าที่

3.4.7 สถานที่ที่จะมีการก่อความวุ่นวาย

การศึกษาสถานที่ที่แบ่งสถานที่ที่จะต้องศึกษาออกเป็น 3 สถานที่คือ

1) สถานที่รวมตัวจะต้องศึกษาและจัดทำแผนที่ สถานที่ที่แบ่งสถานที่ที่จะต้องรวมตัวซึ่งอาจปิดกั้นเส้นทางไม่ให้ฝูงชนมารวมตัวกัน หรืออาจจัดให้มีการกระทำหรือแสดงอย่างอื่นห่างจากที่รวมตัวกัน เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจฝูงชน

2) สถานที่ที่เป็นเส้นทางฝูงชน เมื่อฝูงชนรวมตัวกันแล้วอาจเดินทางไปยังเป้าหมาย การเดินทางไปในเส้นทางที่จะผ่านต้องศึกษาว่าเป็นเส้นทางอันตราย เป็นที่ตั้งของปั๊มน้ำมัน ร้านขายสุรา ร้านจำหน่ายอาวุธ ปืน มีด วัตถุระเบิดหรือไม่ ซึ่งอาจจำเป็นต้องปิดกั้นเส้นทางอันตราย ให้ฝูงชนอ้อมไปยังเป้าหมายโดยไม่ให้ผ่านเส้นทางอันตรายดังกล่าว

3) สถานที่เป้าหมาย คือจุดมุ่งหมายที่ฝูงชนจะเดินทางไปหาต้องศึกษาว่ามีจุดอ่อนในการเข้าหรือโจมตีที่ใดบ้าง ที่ใดเป็นที่เก็บเชื้อเพลิงหรือทรัพย์สินที่มีค่าซึ่งจะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลอย่างเข้มแข็ง ในกรณีจำเป็นอาจต้องเคลื่อนย้ายวัตถุอันตราย หรือทรัพย์สินที่มีค่าออกจากสถานที่เป้าหมาย

3.5 การวางแผนปราบปรามจลาจล

การวางแผนปราบปรามจลาจลนั้นต้องกระทำโดยทีมงานเจ้าหน้าที่ โดยใช้ข้อมูลจากการสืบสวน ข้อควรศึกษา และข้อมูลปัจจุบันจากเจ้าหน้าที่ที่ปะปนฝูงชนที่กำลังก่อเหตุวุ่นวายและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สังเกตการณ์ ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ประสานงานกับรัฐบาลเพื่อทราบนโยบายในการเข้าดำเนินการจากรัฐบาลนอกจากนั้นยังต้องใช้ข้อมูลจากทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ด้วย เช่น ทราบว่าเจ้าหน้าที่ที่กำลังมากน้อยเพียงใด มีขีดความสามารถสูงเพียงใด อาวุธและอุปกรณ์พร้อมอย่างไร เป็นต้น สิ่งที่ต้องคำนึงให้มากในทางวิชาการสำหรับในการวางแผนคือ ข้อมูลจากข้อควรศึกษา ในหัวข้อความรู้สึกของประชาชนทั่วไปที่มีต่อฝูงชนที่ก่อความไม่สงบ เพื่อจะได้ดำเนินการวางแผนว่าจะใช้หลักนิติศาสตร์หรือหลักรัฐศาสตร์ ในการเข้าดำเนินการกับฝูงชนนั้น เพราะ

การใช้หลักนิติศาสตร์หรือหลักรัฐศาสตร์ ก็จะมีข้อดีข้อเสียในตัวของมันเอง ถ้าดำเนินการผิดพลาดอาจเกิดความเสียหายได้ เช่น ยกตัวอย่างการใช้หลักนิติศาสตร์เพียงอย่างเดียว ใช้ในกรณีประชาชนทั่วไปไม่เห็นด้วยกับฝูงชน ผลก็คือทำให้ประชาชนทั่วไปเคารพเชื่อฟังกฎหมายไม่กล้ากระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะเห็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเจียงชาด แต่ผลเสียก็คือ อาจมีการต่อสู้ ชัดขวาง ซึ่งจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และอาจทำให้เหตุการณ์ลุกลามใหญ่โตได้ ถ้าใช้หลักรัฐศาสตร์เพียงอย่างเดียวในกรณีที่ประชาชนทั่วไปเห็นด้วยกับฝูงชน คือใช้ความระมัดระวังเข้าหากัน ยอมละเว้น ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อต้องการให้เกิดความสงบเรียบร้อย จะเกิดผลก็คือ เหตุการณ์จะสงบเรียบร้อยได้ แต่ผลเสียคือคนอื่นอาจถือเป็นเยี่ยงอย่างที่จะก่อความวุ่นวายได้ โดยไม่ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายและบางครั้งอาจสร้างความลำบากกับเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ถูกกล่าวหาว่าละเว้น ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157) เจ้าหน้าที่จะย้อนกลับไปดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดก็ไม่ได้แล้ว เนื่องจากคดีอาจขาดอายุความแล้วก็ได้ ดังนั้น การปฏิบัติอาจต้องใช้หลักนิติศาสตร์ และหลักรัฐศาสตร์ผสมกันไป เช่น กันฝูงชนบางคนไว้เป็นพยาน และดำเนินคดีกับบรรดาผู้ก่อการหรือหัวหน้าโดยเจียงชาด เป็นต้น ส่วนในทางปฏิบัติ การที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการในการปราบปรามจลาจลจะต้องฟังนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นเป็นหลักว่า มีนโยบายจะให้ดำเนินการกับฝูงชนที่ก่อความวุ่นวายอย่างไร

3.6 รูปแบบของการเกิดจลาจลในประเทศไทย

รูปแบบของการจลาจลที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าจะสาเหตุอันเกิดจากปัญหาการขัดแย้งในทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง ที่ผ่านมามักจะมีการแสดงออกในลักษณะที่รุนแรง ก้าวร้าว และมีการกระทำหรือพฤติกรรม ในทางรุนแรงมุ่งทำลายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น มีการทำลาย และโจรกรรมทรัพย์สินของทางราชการ และของเอกชนที่ชววงหน้า ฝูงชนที่ก่อการจลาจล มักจะเป็นบุคคลที่ถูกชักจูงได้ง่าย ขาดความไตร่ตรอง ขาดการตระหนักถึง

ผิดชอบชั่วดี มีอารมณ์อยู่เหนือเหตุผล ซึ่งสภาพการจลาจลที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พอที่จะรวบรวมถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่นำไปสู่การจลาจลที่รุนแรงได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ชั้นสูง ไม่ได้เข้าแก้ไขเหตุการณ์

การที่ฝูงชนมารวมตัวกัน เรียกร้องสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายนั้น ถือเป็นเรื่องธรรมดาของประเทศ ที่ปกครองในระบบประชาธิปไตยย่อมจะต้องเกิดขึ้นเป็นเรื่องธรรมดา แต่ในบางครั้งผู้ปกครองมักจะไม่พอใจปล่อยให้ประชาชนตื่นเต้นตกใจกลัว และเคียดแค้นชิงชัง ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ทราบข้อเท็จจริง แต่ไม่เข้าดำเนินการแก้ไข บ่อยๆให้มีการปลุกระดมกันจนประชาชนทั่วไปหลงเชื่อและคล้อยตาม สาเหตุเพราะนอกจากจะไม่มีเจ้าหน้าที่ในระดับสูงที่นำเชื่อถือได้ เข้ามาแก้ไขชี้แจงหรือเจรจาตกลงกับฝูงชน แล้วฝ่ายปกครองเองก็ยังไม่พยายามสร้างพยานหลักฐาน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อมากขึ้นด้วย

2. ความตั้งใจของผู้ที่จะก่อให้เกิดเหตุลุลาม

เกิดจากความตั้งใจของผู้ที่ต้องการจะให้เหตุการณ์นั้นลุกลามรุนแรง เนื่องจากตนเองหรือพรรคพวกจะได้รับประโยชน์จากเหตุการณ์รุนแรงนั้น เช่น ทำให้หมดคู่แข่งทางการเมือง การค้าเพื่อแสดงอำนาจของตนเอง เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากประชาชน หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ เป็นต้น ฉะนั้นผู้ที่เป็นตัวการในเรื่องนี้จะต้องกระทำทุกวิถีทางรวมทั้งใช้ทรัพย์สินในการจ้างวานด้วย เพื่อให้เหตุการณ์ลุกลามรุนแรงขึ้นตามที่ได้กล่าวแล้ว

3. ความคึกคะนอง

มูลเหตุที่เกิดจากความคึกคะนอง ส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำของวัยรุ่น หรือผู้ที่เมาสุราจนขาดสติ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ อาจต้องการแสดงออกเพื่อให้ฝูงชนยอมรับความกล้าหาญของเขา โดยไม่ได้ทำเพราะมีอุดมการณ์แต่อย่างใด

4. การเอาแบบอย่างที่ไม่ถูกต้อง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกนี้แม้จะเกิดในประเทศที่ห่างไกลจากเรามากก็

ตามแต่ เนื่องจากระบบการสื่อสารมวลชนที่ทันสมัยทำให้เราสามารถรับทราบข่าวสารได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ไม่ว่าจะเหตุจลาจลในประเทศรัสเซีย หรือประเทศสังคมนิยมอื่นในยุโรป หรือแม้แต่ในเอเชีย เช่น ประเทศ อินเดีย ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศเกาหลี เป็นต้น เราสามารถรับข่าวสารจากประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ โดยใช้เวลาไม่นานหลังเกิดเหตุ ทำให้ประชาชนมองเห็นภาพว่า ในประเทศรัสเซียฝูงชน ได้ออกมาต่อต้านการปฏิบัติได้สำเร็จ ประเทศพม่าเองแม้จะต่อต้านรัฐบาลทหารยังไม่สำเร็จ แต่รัฐบาลทหารของพม่าก็ได้รับการต่อต้านจากประเทศต่าง ๆ จนมีแนวโน้มว่าจะเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นประชาธิปไตยกันไปแล้ว ๆ นี้ ประชาชนคนไทยรับทราบข่าวแล้วก็มีความตื่นตัวในสิทธิเสรีภาพมากขึ้น และการใช้สิทธิเรียกร้องก็นำมาซึ่งความสำเร็จได้รับชัยชนะไปแล้วมากมายหลายเรื่อง แม้ในการรวมตัวของฝูงชนจะมีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บล้มตาย ก็ยังได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล และยังได้รับการยกย่อง เป็นวีรชนด้วย ทำให้ผู้ที่เรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ขาดการใช้ความคิดในเรื่องหลักประชาธิปไตยที่ถูกต้องบีบบังคับจะเอาตามที่กลุ่มของตนหรือพวกของตนเรียกร้องเพียงอย่างเดียวถ้าไม่ได้ตั้งปรารภนั้นก็เผาทำลายทรัพย์สิน โดยคิดแต่เพียงว่าเป็นสิทธิที่ตนสามารถเรียกร้องทำได้โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นหรือตัวบทกฎหมายเลย

5. ความล่าช้าไม่ทันการณ์ของเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามจลาจลนั้น ไม่ได้ทำงานด้านเดียว แต่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งเวรยามสายตรวจท้องที่ และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ต่าง ๆ เมื่อเกิดเหตุจึงรวมกำลังได้ช้า แม้เจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งส่วนน้อยที่ทำหน้าที่เตรียมพร้อมคอยระวังเหตุจะไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นก็ตาม แต่เมื่อมีการระดมกำลังก็จะต้องแต่งเครื่องแบบออกมาเข้าแถวรับอุปกรณ์ประจำกาย ซึ่งทำให้เสียเวลา ข้อเท็จจริงหมวกกันกระแทก หรือกระบองซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ผลิตได้ในประเทศไทย ราคาไม่สูงนักจะจ่ายให้เป็น

อุปกรณ์ประจำตัวได้แม้จะจ่ายให้ปีละ 1 ชุดก็น่าจะทำได้เหมือนกับการจ่ายเครื่องแบบประจำตัว เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งถ้ามีอุปกรณ์ประจำตัวแล้วเจ้าหน้าที่จะสามารถเดินทางไปที่เกิดเหตุได้เร็วขึ้น โดยไม่ต้องมาเสียเวลาเข้าแถวเบิกอุปกรณ์ทีละคน การเคลื่อนที่ไปยังที่เกิดเหตุได้เร็วขึ้น อาจสกัดกั้นไม่ให้ฝูงชนก่อเหตุร้ายแรงขึ้นได้ แต่ในด้านตรงข้ามถ้าปล่อยให้ฝูงชนปลุกระดมกันจนบ้าคลั่งแล้ว กำลังเจ้าหน้าที่ที่ไปถึงภายหลังก็ไม่สามารถระงับยับยั้งเหตุภัยได้ มีหน้าที่กำลังเจ้าหน้าที่ไปถึงภายหลังนั้นอาจมองดูให้เห็นว่าเป็นลักษณะของการช่วยยู่ได้

6. การขาดความอดทนของเจ้าหน้าที่

ฝูงชนที่มารวมกันอยู่นั้นจะต้องมีความแตกต่างกัน โดยสิ้นเชิงจะมีทั้งพวกเมมาสุรา คนเกเร คึกคะนองยั่วเย้าเจ้าหน้าที่ แต่ที่ร้ายที่สุดคือพวกที่มีการกระทำในเรื่องของการปลุกระดมอยู่เป็นประจำ

ซึ่งบุคคลพวกนี้จะมีความสามารถสูงมากในการพูดจา ใช้กิริยาท่าทางเสียดสีเยาะเย้ย ถากถาง ยั่วยุ ให้เจ้าหน้าที่เกิดอารมณ์โกรธแค้น กระทำต่อเข้าอย่างรุนแรงซึ่งเป็นสาเหตุให้เขานำมาใช้ปลุกระดมให้เกิดความรุนแรงลุกลามได้ปัญหาข้อนี้แก้ได้ยากค่อนข้าง เป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่หน่วยหลักในการป้องกันและปราบปรามจลาจลจะต้องรับการฝึกให้มีความเข้มแข็งอดทนต่อการยั่วยุ เมื่อได้ฝึกไว้แล้วก็ไม่สามารถเก็บไว้ใช้งานได้ เพราะต้องหมุนเวียนกำลังสลับเปลี่ยนไปปฏิบัติหน้าที่สายตรวจเพื่อรับตำรวจใหม่ มาประจำหน่วยป้องกันและปราบปรามจลาจลซึ่งต้องเริ่มต้นฝึกกันใหม่ ซึ่งผู้ที่ได้รับการฝึกมาเพียงไม่เกิน 1 ปี ยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน ไม่เคยพบกับเหตุการณ์ถูกยั่วยุจริง ๆ แม้ ออกปฏิบัติงาน ถ้าไม่มีผู้บังคับบัญชาคอยควบคุมใกล้ชิดให้กำลังใจก็อาจขาดความอดทนได้ตอบเขาได้และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีเหตุการณ์จลาจล ซึ่งจำเป็นต้องระดมเจ้าหน้าที่จำนวนมากเข้ามาร่วมปฏิบัติ ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านั้นอาจไม่เคยรับการฝึกการป้องกันและปราบปรามจลาจลมาก่อน อาจถูกยั่วยุจนเกิดอารมณ์วู่วาม ทำให้เกิดเหตุลุกลามรุนแรงได้

7. เกิดจากการเปลี่ยนคู่ต่อสู้

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามจลาจลต้องสำนึกอยู่ตลอดเวลา จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ทำตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความยุติธรรมเท่านั้น แม้จะมีความรู้สึกส่วนตัวว่าฝ่ายนั้นน่าจะผิดหรือฝ่ายนี้น่าจะถูก ก็จะต้องตัดความรู้สึกส่วนตัวออกไป ไม่แสดงออกให้เห็นว่าเราเอนเอียงเข้ากับฝ่ายใด ตัวอย่างเช่น กลุ่มคนงานเรียกร้องค่าแรงเพิ่มจากนายจ้าง แม้กลุ่มคนงานจะแสดงออกถึงความก้าวร้าว หยุตงาน และชู้จะเผาโรงงานก็ตามเจ้าหน้าที่ก็จะแสดงออกว่าตนเองเป็นฝ่ายนายจ้าง ไม่ได้แต่ในการชดเชยคนงานไม่ให้เผาโรงงานก็บอกให้ฝ่ายคนงานทราบว่าเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องปฏิบัติไปตามหน้าที่เท่านั้น การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ซึ่งแสดงตนว่าเป็นกลางไม่เข้ากับฝ่ายไหนฝ่ายนี้ หรือไม่แสดงตนว่ามีความสนิทสนมกับฝ่ายใด ฝ่ายตรงข้ามกัน ทั้งสองฝ่ายก็ยิ่งหวังจะฟังเจ้าหน้าที่เพื่อให้ตนเองได้รับความยุติธรรม และจะไม่ก่อเหตุรุนแรงขึ้นมา แต่ถ้าเจ้าหน้าที่แสดงตนว่าเอนเอียงเข้ากับฝ่ายใดแล้ว เท่ากับไปเปลี่ยนคู่ต่อสู้ เช่น แทนที่กลุ่มคนงานจะต่อสู้กับฝ่ายนายจ้างก็กลายเป็นกลุ่มคนงานมาต่อสู้กับเจ้าหน้าที่เสียเอง กลุ่มคนงานจะมีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับความยุติธรรมและไม่หวังเจ้าหน้าที่เป็นที่พึ่งแล้ว คงจะต้องหวังพึ่งการกระทำของเขาเอง โดยก่อความรุนแรงขึ้นมา